

שבפנימיות הכל חסד ורחמים. וזהו שאמרה תורה על כל עניני דינים, זאת חקת התורה שתרגמו דא גזירת אורייתא, והתורה הדגישה כל פרט ופרט מהפרה להורות על תכלית שלימות הדינים, בחי' יומא דעיבא שיא התגברות הדינים, שגם אז על יהודי לדעת שהכל אשר צוה הוי"ה, חסד ורחמים, וכוליה שמשא. שאין רע יורד מן השמים, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, דתכלית הכל לטהרו כי אמרתי עולם חסד יבנה. ועי"ז ושרף את הפרה, שמתבטלים כל הדינים, וזוכה לקבל השפעת חסדים נגלים מאור עליון בלי מסכים המבדילים.

היא שיהודי יאמין שכל הדינים והסט"א בפנימיותם הינם טוב וחסד, וגם את הסט"א והדינים ברא השי"ת מקור הטוב במטרה להביא לתכלית התיקון, ומהמכה עצמה היא הרטיה, שבתוך כל הסט"א והדינים נתן הקב"ה כח של לטהר טמאים, וכאשר יהודי מאמין בזה נמתקים מעליו כל הדינים ופורחים ממנו כל הטומאות ונהפך מטמא לטהור, וממשיך על עצמו טוב וחסד נגלים יראה זרע יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצלת. וכמאמר צדיקים על מאחז"ל (יומא כח:): יומא דעיבא. כוליה שמשא, יומא דעיבא הוא בעת תוקפא דדינא קשיא עד מאד דוקא אז כוליה שמשא,

החודש

פרשת החודש

ענינה של קריאת פרשת החודש ומשמעותה במערכת עבודת ה'.

א.

עוד יש לעמוד על הדקדוקים בפרשה, מד"כ בתחלת הפר' ויאמר ה' וגו' בארץ מצרים, לשם מה נאמר שהיה הדיבור בארץ מצרים, הא אין דרך התורה לכתוב בכל פרשה באיזה מקום נאמרה. עוצ"ב כפל הלשון החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שלכאורה הם אותה משמעות. גם למה כפל ב"פ לכם, החדש הזה לכם וראשון הוא לכם. ובריש פרשת בראשית כתב רש"י שהחדש הזה לכם ראש חדשים היא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ובה ראוי היה להתחיל התורה, ובדאי איכא בזה כוונה גדולה, שדוקא מצות קידוש החדש נבחרה מכל תרי"ג מצוות להיות מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, וצ"ב ענינו.

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. יש לבאר ענין קריאת פרשת החודש, ע"ד שבארנו במקומם ענינם של כל פרשה מד' הפרשיות שהיא פרשה שלמה של עבודה. קריאת פרשת שקלים שענינה תרומת בני ישראל לקרבנות של כל השנה שייכת אפילו בזמן הזה, כדברי המדרש תנחומא שבכל שנה ושנה כשקורין פרשת שקלים כאילו משה רבינו עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשו. וכן קריאת פרשת זכור היא מצוה נצחית למחות את שורש הרע של עמלק, ופרשת פרה ענינה לטהר יהודי, דבזמן הזה שאין אפר פרה בפועל, ע"י קריאת פרשת פרה בתורה מעלה עליו הכתוב כאילו קיימה, וכלשון הירושלמי שמקדימין פרשת פרה לפי שהיא טהרתן של כל ישראל. ועד"ז י"ל

יהודי לעכו"ם, היהודי בשיא שפלוחו יש בו חלק א' ממעל, והניצוץ הק' הזה אינו מסתלק ממנו, וע"י הקוסטא דחיותא חוזר ומתחדש ככריה חדשה. משא"כ העכו"ם שאין בו ניצוץ קדוש הרי הרקבון מתפשט בכולו ואינו יכול להתחדש. וכמ"ד אשר החלות לנפול לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו. וזהו החדש הזה לכם ולא לגויים, שרק לישראל יש את כח ההתחדשות.

ובזה י"ל מש"כ רש"י, שהיה צריך להתחיל את התורה מהחדש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל. משמעות מצוה ראשונה היא שיש בה מעלה וחשיבות מיוחדת ומשום כך נבחרה להיות ראשונה מכל תרי"ג מצוות. והיינו משום שבמצות החדש הזה לכם טמון ענין ההתחדשות של ישראל מונין ללבנה, שהיא במצב של התחדשות מתמדת בכל עת ובכל שעה. בכל מיני המצבים שיהודי נמצא ואפילו כשכולו חושך, בכחו לחזור ולהתחדש ככריה חדשה. כאשר גוי נופל ונכשל אין לו במה לחזק עצמו ואינו יכול לחזור שוב למה שהיה, ואפילו הכשרים באו"ה שעובדים להשי"ת אין להם כח זה להתחדש שוב ככראשונה וכשנופלים נשארים בנפילתם. אבל ישראל מונין ללבנה, שגם כשאינו רואה שום ניצוץ של אור יחזיק בכח האמונה וידע שעתידי הוא להתחדש, כמ' שהם עתידים להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים, והן אם נכשל בדברים קטנים וגם אם נפל בדברים גדולים רח"ל, תמיד יכול לחזור ולהתחדש. ולכן מצות החדש הזה לכם היא מצוה ראשונה בה היה ראוי להתחיל את התורה, מפני שכח ההתחדשות הוא הדבר הגדול ביותר והוא היסוד לכל התורה ותרי"ג מצוות, שיהודי יתחדש בכל המצבים ככריה חדשה.

והקב"ה נתן לעם הנבחר מועדים וזמנים בכדי שיהודי יתחדש בהם. בכל חג יש משמעות מיוחדת של התחדשות, שע"ז מבקשים והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך, ברכת המועד המיוחדת לכל חג להתחדש בו. והחדש הזה לכם ראש חדשים, הוא ראש וראשון לכל זמני ההתחדשות של השנה וגדול מכולם. וכמאחז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, שהחדש הזה אשר בו נגאלו ובו עתידין

וי"ל ע"פ מאמר צדיקים עה"פ החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה, במשך השנה יש הרבה זמני התחדשות בהם יכול יהודי להתחדש ככריה חדשה, כל השבתות והמועדים שנועדו לכך שיהודי ישוב בהם לשרשו, אכן החדש הזה לכם ראש חדשים, ההתחדשות של החדש הזה היא ראש לכל ההתחדשויות. ראשון הוא לכם לחדשי השנה, חדש ניסן מסוגל ביותר להתחדשות יותר מכל זמני התחדשות שבשנה, בו יהודי מסוגל להתחדש אפילו בענינים הקשים ביותר שבכל השנה אינו מצליח בהם. ענין ההתחדשות הוא כח מיוחד שניתן לישראל, שבכל המצבים יכול יהודי להתחדש ככריה חדשה, וכמאחז"ל (מכילתא בא א) החדש הזה לכם, לכם ולא לגויים, שהגויים מונין לחמה וישראל מונין ללבנה. שלכאו' צ"ב למה באמת עשה ה' ככה שכל העולם מונין לסדר מהלך החמה ואילו ישראל מונין ללבנה. אלא שמרומז בזה דהנה החמה אין בה שום חידושים ושינויים, תמיד היא במצב קבוע ואינה משתנית לעולם, אך הלבנה מצויה תמיד במצב של שינוי והתחדשות. יש בה התחדשויות קטנות בכל יום ובכל שעה, שבכל עת היא במצב שונה ומיוחד, ואף יום אינו דומה לחבירו, ויש את ההתחדשות הגדולה בכל חדש, שבא זמן שהלבנה מתמעטת עד שמגיעה לאפס הגמור בחי' וימש חשך, ואח"כ שוב חוזר ומתחדש אור הלבנה. וזהו ענין ישראל מונין ללבנה, כמד"א וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידין להתחדש כמותה, שעם ישראל הם תמיד במצב של התחדשות כמו הלבנה, כל שעה בחייו של יהודי היא מצב מיוחד בפנ"ע, ותמיד הוא יכול להתחדש ככריה חדשה. ואפילו בזמנים של שיא החשכות שיהודי מגיע למצב של אפס וימש חשך, גם אז יש לו את הכח של ישראל מונין ללבנה, שיודע כי אמנם כעת חשך אבל תיכף יופיע שוב האור. אבל אומות העולם מונין לחמה, שאין להם את כח ההתחדשות ובשעת חשך נופלים הם ביאוש. וע"ד גרעין שזורעים בארץ, שאינו מתחיל לצמוח אלא אחרי שמרקיב ועדיין יש בו קוסטא דחיותא, אז הוא רגע הצמיחה, אבל אם נרקב כולו שוב אינו יכול לצמוח. וזהו הפרש בין

כבהמה המשעבדת לבעליה, ואפילו בדעותיו לא היה האדם חפשי כלל בבית עבדים. וכמשמעות הלשון משועבדים, שעבוד מוחלט ללא שויר. ודבר זה שוב לא היה בכל הגלויות, שאדם חפשי בדעתו ומחשבותיו וגם בכל שאר עניניו אינו משועבד לגמרי. וחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שהוא הזכרון הראשון מהזכרונות שצותה תורה על יהודי לזכור, שיזכור את הכח של יציאת מצרים, שהוא צריך ומסוגל להתחדש ככריה חדשה ולהגאל מכל מיצריו ושעבודיו. זה היה דבר ה' הראשון לישראל, שיהודי יכול להתחזק ולהתחדש בכל מצב שהוא, שבניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל.

הקב"ה נתן לנו את התקופה הק' הזאת של חדש ניסן וחג הפסח וימי הספירה שכולה הכנה לקבלת התורה. ההכנה לקבלת התורה מתחלת מהחדש הזה לכם ראש חדשים, שהוא הגילוי הגדול ביותר, שיהודי יכול להתחדש אפילו אחרי שהיה בבחי' בארץ מצרים משוקע במ"ט שערי טומאה. והו ענין תקופה זו, שהיא התקופה הטובה ביותר והגבוהה ביותר בשנה, ותחלתה בראשון הוא לכם לחדשי השנה, שהוא זמן המסוגל ליהודי להתחדשות, שגם בעתים והמצבים הירודים ביותר יכול הוא להתחדש ככריה חדשה.

וכפל אומרו לכם, י"ל ע"פ מאמר הרה"ק רבי מנדל מרימנוב ז"ע, די"ב ימים הראשונים מחודש ניסן בהם הקריבו הנשיאים את חנוכת המזבח המה כת כללי ל"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחודש שלם, שימים אלו הם כנגד י"ב צירופי שם הוי"ה והם מאירים את י"ב חדשי השנה. וכמו שמפרש בספה"ק מגלה עמוקות שע"כ נקרא חודש ניסן חודש האבי"ב נוט' אבי"ב, חודש ניסן הוא אב לכל י"ב חדשי השנה. וענין זה הוא נצחי שי"ב ימים אלו מאירים את י"ב חדשי השנה. והו ענין קריאת פרשת החודש, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שמהחודש הזה יש לכם יניקה לכל י"ב חדשי השנה. וי"ל עוד בזה, דהנה חודש ניסן הוא חודש האהבה, החודש אשר בו ישועות מקיפות, שבחדש הזה נבחרו ישראל להיות עם הנבחר והוא בבחי' דודי לי ואני לו. וכמשך

להגאל מסוגל להתחדשות ככריה חדשה במדרגה הגדולה ביותר מכל זמני ההתחדשות, מכל החגים והזמנים שבמשך השנה. וכמו שהתורה מדגישה שהדיבור היה בארץ מצרים, שבהיותם בארץ מצרים, בשיא החשכות, שקועים במצרים ערות הארץ מקום הטומאה, שם נאמרה להם מצות ההתחדשות. זהו אומרו החדש הזה לכם ראש חדשים, שסגולת ההתחדשות ככריה חדשה שיש בחדש הזה אין כמותה בכל השנה.

וחזר ואמר עוד ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שלא תאמר שכח ההתחדשות ניתן רק לכללות ישראל, אלא לכל יהודי ויהודי ניתן כח התחדשות להגאל ממצוקת נפשו. וכמו שמבקשים שתרחמני עוד בגלותי לגאלני ולעורר לבי לאהבתך, כאשר יהודי נמצא בגלות בחשכות הגדולה ביותר בחי' בארץ מצרים, ומבקש שתרחמני עוד בגלותי לגאלני, מסוגל החדש הזה לכל יהודי להתחדשות וגאולת הנפש. וכלשון חז"ל בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שלא רק לאותו הדור, אלא לכל הדורות הבאים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, בכל דור ודור מסוגל החדש הזה להתחדש ככריה חדשה בכלל ובפרט.

וזהו שאמרו חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שעל שום דבר אחר לא נאמר כענין זה שחייב אדם לראות את עצמו, והמפרשים כתבו שמשמעות הלשון חייב הוא עד כדי מסירות נפש, כי החדש הזה והחג הק' של גאולת מצרים יש בו כח מיוחד של התחדשות אפילו בארץ מצרים, בחי' השעבוד הקשה ביותר. כמו שביארנו מש"נ בהגדה ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים, דהקשו המפרשים מאי נפק"מ אם משועבדים היינו לפרעה במצרים או שאכתי משועבדים אנו ליון ובבל ואדום ושאר גלויות, אלא שאין דמיון בין שאר הגלויות לשעבוד מצרים, שאר הגלויות אינן אלא שהגויים יותר חזקים מאתנו ואנו נתונים בידם בגלות, אבל מצרים היתה בית עבדים, המשמעות של בית עבדים היא שאדם ובהמה הם אותו דבר, שמלבד הגלות והעבדות היו משועבדים שם לגמרי

השנה יש חדשים מאירים ויש חדשים שאינם מאירים, והחודש הזה תודש האהבה ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שמשפיע ביהודי הארת אלקות בכל י"ב חדשי השנה. וזהו ענין הקריאה של פרשת החודש, שישראל מונין ללבנה הוא נצחיות, והחודש הזה משפיע הארה לכל השנה לי"ב חדשי השנה.

ב.

וכאמור החדש הזה הוא ראש חדשים, ראש לכל ההתחדשויות, שבו יכול יהודי להתחדש גם בדברים שכל השנה אינו מצליח להשתנות בהם. וכזה י"ל עוד אומרו לשון "לכם", החדש הזה לכם וגו', וראשון הוא לכם לחדשי השנה, וענין ההדגשה בארץ מצרים. דהנה איתא שישראל במצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה, ומאידך הרי אמרו חז"ל (שהש"ר ד) שלא היה אחד מהם פרוץ בעריות, שהיא גדלות מאין כמה שמתוך ששים רבוא בני לא היה אף אחד פרוץ בעריות, ואיך זה מתיישב עם מד"א שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה. אלא הפי' כי יש טומאה של איסור ויש טומאה של היתר, אמנם באיסור לא היה אחד מהם פרוץ בעריות, אך בעניני היתר היו משוקעים במ"ט שע"ט. וזהו אומרו החדש הזה לכם ראש חדשים, כמאמר הגו' שהתחדשות של החדש הזה עולה על כל זמני ההתחדשות של השנה, החדש הזה "לכם" פי' בעניני לכם הגשמיים עניני היתר, בחדש הזה מסוגל יהודי להשתחרר גם מענינים אלו ולהתחדש בהם כבריה חדשה. ראשון הוא לכם, החדש הזה מסוגל להתחדש בקדושה באותם ענינים שיהודי אינו מצליח להתגבר בהם, ואחרי כל העצות הנמרצות אינו מצליח להתקדש, אכן החדש הזה ראשון הוא לכם לחדשי השנה, בו מסוגל יהודי להתחדש ולהתקדש גם בעניני לכם לכל השנה. וזהו אומרו ראשון הוא לכם, מרומז לענינים שנפשו של אדם מתחדש בהם בבחי' ראשון אצלו, היינו שזה הדבר התשוב לו ביותר שנפשו קשורה בו ואינו יכול להתגבר על יצרו לפרוש מזה, וכמש"כ הרמב"ם (בסוף הל' איסו"ב) שאין לך דבר

שקשה לרוב העם לפרוש ממנו כעניני תאוות אלו. וע"ז אמרה תורה ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שאפילו בענינים אלו שהם בחי' ראשון יכול יהודי להתחדש בחדש הזה, להתקדש בהם לכל חדשי השנה. ולכן נאמר כאן ויאמר ה' וגו' "בארץ מצרים", כידוע שארץ מצרים היא ערות הארץ, ודיבור זה נאמר בארץ מצרים להורות שכת ההתחדשות של החדש הזה הוא אפילו בענינים כאלו שיהודי מאד שקוע ומסובך בטומאת מצרים, בכל זאת הוא יכול להתחדש כבריה חדשה בחדש הזה לכל חדשי השנה.

עוד יש לפרש החדש הזה לכם, ע"ד מאמר מרן מקוברין זי"ע, קדש היא לכם שבת המלכה, שבשבת גם הענינים הגופניים בחי' לכם הם ג"כ קדש. שענינו כמש"כ הרמח"ל במסלת ישרים שהאדם בכחות עצמו יכול להשיג רק דרגת טהרה, לטהר עצמו מן הרע, אבל אינו מסוגל להשיג דרגת קדושה שענינו הגשמיים יהיו קדושים כקרבנות ואשים. דרגה זו אין אדם יכול להשיג בכחות עצמו באופן טבעי, ורק תחלתו השתדלות וסופו מתנה, אם משתדל בעבודתו נותן לו הקב"ה את הקדושה במתנה. וזהו ענין קודש היא לכם, שהשבת נותנת ליהודי כח הקדושה, שכת השבת מסוגל להתקדש בכל עניני לכם שיהיו "קודש", אם יהודי מקיים תחלתו השתדלות ובכל השבוע משתדל להתקדש, זוכה בש"ק שהקב"ה נותן לו במתנה את דרגת הקדושה של קודש היא לכם, שאינו יכול להשיגה בכחות עצמו. ועד"ז י"ל אומרו החדש הזה לכם, בחדש הזה מסוגל יהודי להתקדש בעניני לכם ולקבל את המתנה של דרגת קדושה, כי ראשון הוא לכם, הקב"ה משפיע לכם באתערותא דלעילא אף כשאין אתעדל"ת כי אם השתדלות גרידא. ומתנה זו נותן הקב"ה רק לעם הנבחר, לכם ולא לעכו"ם, שהגוי אף המעולה ביותר אין לו שייכות לקדושה. וזהו מאתז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, שהרי ישראל היו שקועים עמוק כ"כ בתוך מצרים, שהיו משוקעים שם במ"ט שערי טומאה, ובניסן נגאלו משם והגיעו להתגלות הגדולה ביותר שמעולם לא היתה כמותה, שמשם התחילו לספור את ימי הספירה עד שהגיעו לקבלת התורה בהר סיני. וכמו אותה